

Har frimærkesamleriet en fremtid?

Det korte svar er nej.

Da jeg var dreng i 1950'erne og 1960'erne, legede vi med Teknobiler, modeljernbane og samlede på frimærker. Vi samlede ikke på Pokemonkort eller Magickort eller interesserede os for rollespil eller World of Warcraft figurer. For det fandtes ikke dengang. Og selvfølgelig slet ikke for computerspil og hvad deraf følger af rædsler. Der var lidt almindeligt LEGO men ikke disse meget avancerede figurer, bygninger, biler og lignende, som LEGO i dag er fyldt med. Som så mange andre drenge er det den interesse, man har som barn, der fortsat interesserer, når man bliver voksen, selvfølgelig på et andet plan.

Frimærker i dag er ikke en hobby, som tiltrækker nye drenge og piger. Og derfor dør hobbyen ud. Der er flere grunde til, at interessen falder bort for nye generationer:

1. Frimærket er ikke en del af vores hverdag mere. Der er nærmest ingen, der i dag modtager et brev med et frimærke på. Frimærkerne er svære at opdrive, selv hvis man vil købe dem, og nærmest ingen mennesker sender et almindeligt brev mere. Det er meget hurtigere at sende en mail eller en SMS, hvis man f.eks. skal lykønske en person. Forretningsmeddelelser bliver slet ikke sendt pr. brev. Det er kun, hvis man skal have en rykker, eller at det ikke er muligt at komme i kontakt med en person på anden måde, at man tyer til at sende et brev. Det er i øvrigt også alt, alt for langsomt. Indenfor Danmarks grænser skal man som regel regne med, at det tager en uge fra et brev bliver puttet i en brevkasse (hvis man kan finde en!) til modtageren har det i sin postkasse. Og selv hvis man har sendt et brev, kan man ikke være sikker på, at modtageren har fået taget sig sammen til at åbne postkassen. For mange mennesker er det ikke længere naturligt at kigge i sin postkasse jævnligt. Man får jo aldrig post! Der er derfor ikke mere frimærker, der bliver klippet af brevene af onkler og tanter og afleveret til den vordende frimærkesamler. Når man ikke støder på frimærker i dagligdagen, er der heller ingen tilskyndelse til at samle på dem. Og så er der heller ikke fysiske frimærkeforretninger mere. Alt foregår på nettet. De fleste kender kanalerne til køb af frimærker med mere, men der appelleres ikke til nye samlere. Det er lukket land.
2. Der bliver alligevel udgivet nye frimærker, både i Danmark og i Verden. Endda i store mængder. Det eneste sted, det ikke sker mere, er i Island, hvor man for et par år siden er holdt med at udgive nye frimærker. Det er det første land, men helt sikkert ikke det sidste. Nogle af de store lande, der stadig udgiver frimærker, driver desværre rovdrift på de samlere, der stadig findes. Jeg har for nylig læst at komplette årgange af frimærker fra England i årsmapper koster over 2000 danske kroner pr. årgang. Mange af de samlere, som har abonnement enten løbende eller som køber årsmapper, samler årets frimærker i albums med klemlommer. Næsten ligegyldigt, hvilket land, der er tale om, er det tit en udgift på 500 til 1000 kr. om året til nye sider i albummet. Man skal ikke have en højere handelseksamen for at regne ud, at det ikke går i det lange løb. Der har altid været et element af "investering" i at samle på frimærker på den måde. Det er jo tit postfriske frimærker, der er tale om, når man har abonnement, og holdningen er, at pengene da ikke kan være spildt. Der er jo en slags penge. Men den barske sandhed er, at pengene er spildt! Nogle samlere opdager det, holder op med abonnementet eller siger: "Vi samler kun til år 2000". De holder op med nogle af abonnerterne, og køber ikke længere både postfriske, stemplede og førstedagskuverter, men kun en af delene. Eller holder helt op. Konklusionen er, at postvæsenerne mister kunder. Udgifterne

er de samme for virksomheden: der er et produktionsapparat, en administration, et salgsled, en kommunikationsafdeling med reklamer og særlige tidsskrifter. Når kunderne falder så væk, kan man enten skære i sin virksomhed eller udgive flere frimærker i stadig mere fantasifulde sammensætninger: prestigehæfter med sammentryk, miniark i alle mulige afskygninger, almindelige frimærker med særlige vedhæng, som skiftes ud hver måned, utakkede mærker og hele tiden i stadig højere værdier. At fremstille et 10 kroners mærke koster lige så meget som at fremstille et 50 kroners frimærke, så hvorfor ikke lave nogle flere højværdier? I gamle dage skosede vi de østeuropæiske lande for at fremstille motivmærker i lange serier udelukkende til at friste frimærkesamlerne. I dag er de såkaldte østeuropæiske lande konservative i udgivelsespolitikken. Østeuropa er flyttet til Vest. Nu er det lande som England, Frankrig, Holland og Belgien som fuldstændigt er løbet grassat. Den almindelige porto er også steget uforholdsmæssigt meget, omkostningerne ved den faldende postmængde samt privatiseringen af postvæsenerne får portoen til at stige så meget, at årsproduktionen af frimærker alene af den grund bliver dyr.

3. Mange lande fremstiller frimærker, som ikke kan købes på et almindeligt postkontor. Jeg har tidligere nævnt et eksempel fra Frankrig, hvor der på et almindeligt postkontor kun kunne købes enten et rødt kedeligt frimærke (til indenrigs forsendelser) og et blått kedeligt frimærke (til udenlandske forsendelser). Og man skal købe 6 ad gangen, selv om man kun skal sende et enkelt feriepostkort. I Frankrig udgiver man mellem 200 og 300 nye frimærker hvert år, som ikke kan købes på et almindeligt postkontor. Det er kun beregnet til frimærkesamlerne. I Frankrig udgiver man også særlige "Filateliens skatkammer", hvor gamle frimærker genoptrykkes i nye farver. Hvert år koster en sådan omgang et sted mellem 1500 og 2000 kr. Og så har jeg endda ikke fortalt, at kvaliteten af de nye frimærker er meget dårlige end tidligere. Stålstik er for dyrt. I Holland udgiver man de almindelige frimærker i ekstra udgaver i "guld". De koster 500 kr. stykket. Må jeg be' om mine himmelblå!
4. Derudover er der mange lande, som nu fremstiller de nye frimærker på selvklæbende papir og vel at mærke med lim, som er permanent klæbende. Det vil sige, at den gamle disciplin med at "vaske frimærker af" lige så stille forsvinder. De nye frimærker går nærmest i stykker, når man prøver. Årsagen er, at postvæsenerne vil forhindre genbrug af ikke stemplede frimærker. Fordi man gør det umuligt at vaske frimærkerne af, er der mange lande, der slet ikke ser behovet for at stemple sine frimærker længere, og så har man jo dermed lukket dem samlemulighed.
5. Postbehandlingen i dag er mere og mere digitaliseret. Dvs. at de forskellige koder på brevene (registreringskoder, sorteringskoder osv.) er mere vigtige, end at der er frimærker på brevene. Så den egentlige postadministration opfatter nærmest frimærkerne som et irritationsmoment. Der er mere styr på forsendelserne, når portoen er købt digitalt, med unikke registreringskoder, end et gammeldags brev med et påsat frimærke, en adresse skrevet i hånden (som sorteringsmaskinen kan have svært ved at læse), og hvor brevet bliver puttet i en eller andet tilfældig postkasse. Et eksempel er, at det i dag i Danmark ikke længere er muligt at sende et anbefalet brev frankeret med frimærker. Brevet skal registreres via en hjemmeside, og portoen betales direkte ved registreringen. Alle pakker er længe blevet behandlet på denne måde, dvs. at portoen ikke kan betales ved at sætte frimærker på pakken. Jeg ved ikke, hvordan dette ser ud i andre lande, men jeg har på fornemmelsen, at denne udvikling er global.

6. Så frimærkets tid er talt. Island kom først, men et land som Danmark tror jeg er tæt på at være der. Og mange vil følge trop.
7. Siden jeg skrev første version af denne artikel, er yderligere et element kommet til. I al sin visdom har de borgerlige politikere i Danmark (hvortil jeg regner socialdemokraterne) fundet ud af, at postvæsenet i Danmark skal privatiseres. De vil spare 150 mio. kr. på tilskud til PostNord og tror i al deres naivitet at tre-fire nye firmaer står på spring for gratis at udføre det arbejde, som i dag er en underskudsforretning for PostNord. Jeg tror de forregner sig! Men hvis vi nu leger med tanken om, at PostNord fortsætter med postomdeling sammen med f.eks. DAO og andre distributører, vil der som det første ske, at al porto bliver belagt med 25% moms. Det er EU-krav. Det betyder så, at alle udgivne danske frimærker bliver ugyldiggjort. Der er jo ikke afregnet moms for tidligere salg af frimærker, og PostNord kan ikke få deres momsregnskab til at gå op, hvis de tillader brug af de gamle frimærker. Det får faktisk bunden til at gå ud af frimærkehobbyen i Danmark. Hvis man f.eks. har købt danske frimærker i abonnement i perioden 1969-2020, har man betalt ca. 10.000 kr. til postvæsenet. I princippet er alle disse frimærker i dag gyldige til frankering. Markedet er sådan i dag, at man kan omsætte dem i dag til ca. 30-40% af pålydende, altså ca. 3-4000 kr. Når den nye lov træder i kraft mister disse frimærker deres gyldighed. Og værdien af frimærkesamlingen falder som en tung sten.

Af alle disse grunde kommer der derfor nærmest ikke nye frimærkesamlere til. Det er i dag en "voksensport", hvor det er de mænd, der var drenge i 1940erne, 1950erne, 1960erne og måske 1970erne, som fortsat er frimærkesamlere. (Der er kvinder i frimærkesamlerskredsen, men det er formentligt kun omkring 5%). Jeg er selv født i 1953, og jeg vil vove at påstå, at jeg sikkert repræsenterer gennemsnitsalderen for en frimærkesamler i dag. Altså 70 år. Mange har samlet et helt liv, mere eller mindre intenst. Og på flere forskellige måder. Og det er jo naturligt, at når gennemsnitsalderen er så høj og når den stiger år for år, og når der samtidigt ikke kommer nye til, vil hobbyen uddø.

Hvilke typer frimærkesamlere er der i dag?

I mit arbejde i auktionsbranchen møder jeg nu de frimærkesamlinger, der er blevet efterladt, og som forskellige arvinger så gerne vil have vurderet og eventuelt solgt på auktion.

Der er i hovedtræk følgende typiske samlinger:

- a. Dreng- eller pigesamlingen. Det er en samling, som er sat op af et ungt menneske, måske for 30-40 år siden. Samlingen er blevet glemt og gemt. Måske på loftet eller i kælderen. Somme tider har den taget skade af det. Den består af et antal indstiksbøger, hvor frimærker fra hele verden er sat op land efter land. Måske er der motiver, måske særligt mange afvaskede danske mærker. Måske lidt førstedagskuverter, sjældent brugsforsendelser og meget sjældent frimærker, som har nogen værdi. Men fordi man har hørt historier om særligt værdifulde frimærker, der er blevet fundet gemt i gamle samlinger, bliver disse samlinger troligt gemt som små skatte eller lottokuponer. Disse samlinger er næsten altid værdiløse.
- b. Nogle er gået et skridt videre og er begyndt at sætte landesamlingen op – typisk Danmark, Færøerne og Grønland - i et fortryksalbum. For Danmarks vedkommende kan der være et enkelt eller to skillingsmærker, en gang imellem i defekt kvalitet. Ellers er det kendetegnende, at der næsten aldrig er sjældne og værdifulde frimærker i samlingen. For Danmarks vedkommende kan

der være rigtigt mange mærker fra 1933 og frem, mens bogtryksafdelingen før 1933 er tyndt besat og uden alle høje værdier. Samlingen er som regel stoppet engang i 1970erne eller 1980erne eller noget deromkring. I almindelighed var vi nok bedst tjent med, at disse samlinger også bliver smidt ud.

- c. Voksne samlere kan så have fortsat frimærkesamlingen ved at have en eller anden form for abonnement: førstedagskuverter, postfriske frimærker i direkte abonnement fra postvæsenene fra Danmark, Grønland og Færøerne, måske årsmapper, årbøger, prestigemapper, souvenirmapper, småark, juleark osv. Somme tider ligger materialet stadig i de tilsendte kuverter, andre gange er de sat op i indstiksbøger eller måske endda fortryksalbum som er mere eller mindre suppleret. (Det er relativt billigt at købe et nyt komplet fortryksalbum, men dyrt at supplere med nye albumblade). Der findes rigtigt mange postfriske samlinger fra Danmark, Grønland og Færøerne, som møjsommeligt er blevet suppleret for en betragtelig sum penge. Næsen er lang, når man fortæller, at juleark fra 1951 og frem vurderes til maksimalt 5 kr. stykket, førstedagskuverter er nærmest usælgelige, men hvis man er flink, er det 25-50 øre stykket, komplette samlinger Færøerne og Grønland til f.eks. år 2000 kan nærmest ikke indbringe 500 kr. og at en samling postfrisk Danmark fra 1969 (hvor årsmapperne begyndte at udkomme) kun har en værdi på 30-40% af pålydende og de helt nye er absolut mere værd end de ældre. Alt bliver jo samlet op af frimærkehandlere og internetforretninger til porto. Der er ikke nye samlere til det. Denne slags samlinger støder jeg meget tit på. Samleren har brugt 1000vis af kroner på abonnementer, mapper, særlige lommer, fortryksalbum, kataloger osv. og de måske 3 flyttekasser med samlerens hele liv som samler indbringer kun en brøkdel af de brugte penge. Dette forhold er måske en af de allervigtigste grunde for at forstå, at ingen nye samlere melder sig. Arvingerne vil hellere skynde sig at realisere det hele, mens det dog har en vis værdi. Ingen børn eller børnebørn viderefører samlingen eller fortsætter "investeringen". Det ville da også være godt tosset. Jeg vil betragte denne gruppe samlere, som ikke kender frimærkeklubberne, måske til nød opfatter sig som værende medlem af "PostNord eller Nordfrim" som værende "rugbrødet" i frimærkehobbyen. Og fordi denne gruppe er ved at forsvinde fuldstændigt, vil frimærkehobbyen som massesport forsvinde inden for få år. Og den organiserede filateli interesserer sig slet ikke for disse samlere.
- d. De frimærkesamlere, som er organiseret i en frimærkeklub, samler for størstedelen som gruppe c, men typisk har man også andre områder, man kaster sig over. Det kan være landesamlinger fra andre europæiske lande, især Norden, somme tider oversøiske områder. Tit er man holdt op med at interesse sig særligt for nyheder. Man har erkendt, at det er for dyrt og måske også for kedeligt. Nogle kan samle på motiver, som ligger op af et interessefelt, man har f.eks. fra sit arbejdsliv eller i sin fritid. Særlige områder er varianter, posthistorie, postkort, stempler osv. Nogle klubmedlemmer har et begrænset frimærkebudget, andre bruger rigtigt mange penge på samlingen. Kilderne til samlingen er køb og bytte i klubben, på internettet, på auktioner, store som små. Medlemmer af frimærkeklubber er som regel meget bevidste om prisniveauet for køb og salg af frimærker. Så her er der som regel ingen illusioner om værdien af ens samling. Antallet af frimærkesamlere organiseret i de forskellige klubber er faldet stødt og roligt siden toppunktet omkring midten af 1980. Det viser både danske og internationale undersøgelser. En tysk undersøgelse anslår, at fra toppunktet omkring 1985 er der i dag kun ca. 25% samlere tilbage. Og vurderingen er at om 10 år er der kun 10% tilbage. I perioden 1980-90 var der organiseret 80.000 i de tyske frimærkeklubber i 2020 var det faldet til 20.000 og forskellige forudsigelser lyder på et sted mellem 5-8.000 om 10 år. En direkte og umiddelbar konsekvens af dette tal er, at frimærker i almindelig er faldet kraftigt i pris. Der er stigende tilgang, faldende efterspørgsel og kvalitetsbevidstheden er stigende.

Ekskurs: Katalogpriser

Katalogpriserne toppede omkring 1990. Der er udkommet mange frimærkekataloger siden da med stort set uforandrede priser. Dyre enkeltmærker kunne måske i 1990 købes til 50% af katalogværdien, selvfølgelig igen afhængig af kvalitet. I dag er den gængse toppris omkring 10% men ofte 5%. Når man tager i betragtning, at det generelle prisniveau er steget temmelig meget i de ca. 35 år, der er gået, så har frimærkesamleriet været en rigtig dårlig investering. Lønningerne er steget i de 35 år. Værdien af mit eget hus er steget med mindst 500%. Værdien af frimærker er i almindelighed faldet i absolutte tal. Det har altså været en tabsgivende virksomhed.

Jeg har selv oplevet for posthistoriske objekter, at de forsendelser der i 1990 kostede 3-4-500 kr. stykket, i dag kan erhverves for 100 kr.

Alt er selvfølgelig kun tegnet meget groft op.

Vi kan ikke komme uden om, at der er et stort merkantilt element i at samle på frimærker og forsendelser, og når man opdager, at man smider penge ud ad vinduet, enten fordi postvæsenerne tager en ved næsen, eller at bunden mere eller mindre falder ud af markedet, så falder interessen for hobbyen naturligt hos mange.

- e. Filatelisterne. Der er et sidste lag af frimærkesamlere, filatelisterne, som står lidt anderledes. Det er en meget lille gruppe nationalt og internationalt. De fleste er organiseret i frimærkeorganisationerne, men der er faktisk en forbavsende stor del, der ikke er. De siger klublivet fra, dyrker hobbyen privat, men bruger alligevel mange penge på frimærkekøb. Men auktionshusene kender dem. Filatelisterne er samlere, som generelt bruger mange penge på frimærker og posthistorie, på auktioner i indlandet og udlandet. Nogle laver udstillingssamlinger og udstiller mere eller mindre, lokalt, nationalt og internationalt. Andre samler til skuffen og pengeskabet. Der bliver stadig solgt mange meget dyre samlinger, enkeltmærker og forsendelser på disse auktioner. Lige nu er stemningen, at det går godt især i den internationale auktionsbranche. På verdensplan er det en meget lille gruppe mennesker, som bruger disse mange penge på auktionerne.

Jeg vil vurdere, at den procentvise opdeling af frimærkesamlere er følgende:

Hver gang der er 100 "rugbrødsamlere" er der 10 organiserede samlere og 1 filatelist. Det er totalt uvidenskabeligt og baserer sig kun på mine fornemmelser.

Der er mange undersøgelser, som viser, at den såkaldte ginikoefficient har ændret sig de seneste 30 år så rige mennesker er blevet rigere. I Danmark og i udlandet. Dette har ganske givet også betydning for frimærkeverdenen. De meget sjældne frimærker og forsendelser bliver stadig dyrere og dyrere, fordi rige mennesker, som også interesserer sig for filateli, har råd til at betale mere og mere. Vi ser det også ekstremt på kunstmarkedet. Men det gælder kun topobjekterne. De mere almindelige ting falder i værdi.

Er disse meget rige mennesker, som kan betale en masse penge for dyre enkeltobjekter og måske bruge dem til internationale udstillinger eller bare til pengeskabet, i stand til at holde frimærkehobbyen oppe? Jeg

tror det ikke. Det kan være, at der udvikler sig et særligt antikvitetsmarked for frimærker, som omfatter en lille gruppe mennesker. Men kan de blive ved med at købe og sælge de dyre ting til hinanden og på den måde holde liv i den del af frimærkeauktionsbranchen? Er der her også tale om et generationsspørgsmål, forstået på den måde, at de mennesker, som i dag køber dyre enkeltobjekter til hele og halve millioner, stammer fra den samme aldersgruppe, som de almindelige frimærkesamlere. Og når de falder væk, kommer der måske ikke nye yngre millionærer og milliardærer ind på banen til at overtage arven.

De vil måske heller bruge pengene på dyre ure, biler, malerier, skulpturer, sportsvogne, guldmønter etc.

I den seneste årsrapport fra The Royal Philatelic Club i London konstaterede formanden, at der nu for første gang i mange år var tilbagegang i antallet af klubmedlemmer i The Royal, væsentligst på grund af naturlig afgang. Er det et første tegn? Klubben har længe været meget attraktiv blandt topfilatelister i hele verden og omfatter i dag ca. 2500 mennesker.

Konklusion

Man har sagt, at frimærkehobbyen er verdens største hobby. Det kan godt være, at den har været det engang, men det er den ikke mere. Hvis jeg skulle pege på en ny kandidat til denne post, så ville det være computerspil eller måske mobiltelefonen. Frimærker er måske på 10.-pladsen.

Der er masser af nye samleområder på andre ting, men frimærker er ikke tilgængelige mere i hverdagen. Man ser dem ikke længere, støder ikke på dem, de er ikke alment tilgængelige, og derfor bliver de ikke samlet på mere.

Den gamle ide om, at frimærker kunne være en investering, er død. Tværtimod er det en dyr hobby, og man sætter penge til hele tiden.

Derudover er der spillere på markedet, som stille og roligt ødelægger hobbyen, og det er især de frimærkeudgivende postvæsener. Det er måske ikke, fordi de er grådige, men fordi de er pressede af stigende omkostninger, faldende indtægter, færre kunder. Og de prøver lige nu, at fastholde markedet ved at udgive stadig flere frimærker til stadig højere valører. Og på et tidspunkt sprænger ballonen.

Gamle frimærkesamlinger bliver ikke længere videreført. De nye generationer er ikke tiltrukket af tanken og skynder sig at realisere dem, mens den endnu har en vis værdi.

Samtidigt stiger udbuddet af frimærker på markedet, fordi der stort set ikke smides overflødige frimærker ud. Antallet af samlere falder. Udbud-efterspørgsels-mekanisme betyder, at kun kvalitetsobjekter kan sælges og det endda til stadigt faldende priser. Katalogpriserne er uforandrede (selv om de burde sættes ned – men det tør man ikke af frygt for yderligere prisfald), mens den procentvise værdi af katalogprisen falder stødt.

Overklassen i filatelen lever sit eget liv, men bliver også presset. Det meget dyre materiale sælges stadig til høje priser, men hvor længe bliver det ved. Og hvor længe kan der organiseres store frimærkeudstillinger når "rugbrødet" – de almindelige samlere - som skal være tilskuere lige så stille forsvinder.

En væsentlig finansiering på de store frimærkeudstillinger er forsvundet: postvæsenerne har ikke længere råd til de store donationer, så det er i stigende grad samlerne som udstillere, der selv skal finansiere gildet. Og hvor længe kan de blive ved med det?

Hvor længe kan katalogudgiverne blive ved? De er allerede tegn på, at nogle katalogudgivere går over til digitale løsninger. Men kan man få samlerne til at betale for digital adgang, når gamle kataloger stadig er tilgængelige i rigt mål?

Så svaret på det indledende spørgsmål om frimærkehobbyen er uddøende, er stadig ja. Og det kan komme til at gå stærkt!

Ib Krarup